

Veřejný ochránce práv

Údolní 39, 602 00 Brno

tel: (+420) 542542888, fax: (+420) 542542112

e-mail: podatelna@ochrance.cz, www.ochrance.cz

Vážený pan
Mgr. Miroslav Dvořák
ředitel
Poradna pro občanství, občanská a lidská práva
Ječná 7
120 00 Praha 2

Váš dopis značky

Naše značka
112/2012/DIS/ZO

Datum
18. února 2013

Vážený pane řediteli,

na základě předchozí neformální dohody o spolupráci ve věcech diskriminace si Vás dovoluji oslovit s konkrétním případem, který ochránce shledal vhodným pro použití metody situačního testování. Jedná se o podnět, s nímž se na ochránce v loňském roce obrátila paní D. L. jménem charity L., se sídlem XYZ. Paní L. ve svém podání poukázala na nežádoucí praxi některých realitních kanceláří a makléřů v ústeckém regionu, kteří při zprostředkování pronájmu bytů otevřeně vylučují z nabídky příslušníky národnostních menšin a takto veřejně svou nabídku i veřejně inzerují.

Uvedené praktiky, pokud se prokáže, že jsou skutečně uplatňovány, jsou v rozporu se zákonem č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále také „antidiskriminační zákon“ či „ADZ“). Taxativní výčet „zakázaných důvodů“ rozdílného zacházení zakotvený v ustanovení § 2 odst. 3 tohoto zákona totiž na prvních místech uvádí právě rasu, etnický původ a národnost jako historicky nejsilnější (tradiční) zakázané důvody. K nerovnému zacházení zároveň dochází v zákonem definované oblasti. Právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace se vztahuje i na přístup k bydlení a jeho poskytování. Díkce zákona v návaznosti na Listinu základních práv a svobod a mezinárodní smlouvy, které jsou součástí právního řádu, blíže vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace, a to i ve věcech přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování (ustanovení § 1 odst. 1 písm. j/ ADZ).

Touto otázkou se ochránce zabýval již ve svém Doporučení k naplňování práva na rovné zacházení s žadatelem o pronájem obecního bytu. Jakkoli se v tomto případě jedná o soukromou sféru a nejde o nabídku pronájmu bytů obecních (i zde hospodářská obec s vlastním majetkem v rámci samostatné působnosti obce), je

vlastník bytu i realitní kancelář zprostředkovatel (nabídka služby) povinen respektovat zákon. Pokud některý z těchto subjektů nabídku zveřejní, musí zajistit rovné zacházení podle ADZ. To znamená, vlastník není sice povinen svůj majetek pronajmout komukoli, nesmí však z nabídky pronájmu veřejně *a priori* vyloučit určitou skupinu poptávajících jen na základě předsudku, v daném případě na základě příslušnosti k určité etnické skupině.

V nastíněném případě je tedy dáno důvodné podezření na přímou diskriminaci, neboť realitní kanceláře a jejich makléři se ani nesnaží svůj záměr vyloučit z nabídky pronájmu bytů příslušníky národnostních menšin, toto jednání v českých podmínkách přitom dopadá adresně na romskou menšinu. Přímou diskriminací se podle ADZ rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru (ustanovení § 2 odst. 3 ADZ).

Pro účely tohoto šetření byla po vnitřní odborné diskusi a předběžné dohodě se stěžovatelkou i s Vámi zvolena metoda situačního testování pomocí nahrávání telefonických hovorů u vybraných klientů poptávajících prostřednictvím charity L. byt. Cílem testování je získat dostatečné množství důkazů použitelných v případném soudním řízení, pokud by konkrétní klienti, v jejichž zájmu se na ochránce paní L. obrátila a kteří jsou potenciálními oběťmi diskriminace, měli zájem podat svým jménem žalobu k soudu.

Jakkoli je úkolem veřejného ochránce práv dle ustanovení § 1 odst. 5 v kombinaci s ustanovením § 21b písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, poskytovat metodickou pomoc ve věcech diskriminace, není žádoucí, aby testování prováděli přímo zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv. Povaha činnosti ochránce, který má za úkol nestranně posoudit z právního hlediska podnět podaný stěžovatelem, totiž vylučuje, aby se podílel přímo na pořizování důkazů v jednotlivých případech. Tím by totiž mohla být snížena jak nezávislost ochránce, tak i věrohodnost takto pořizovaných důkazů (např. v řízení před soudem).

Za účelem navázání spolupráce při šetření podobných případů jsem proto z pověření ochránce oslovil Vás, neboť Vaše organizace na základě oficiální spolupráce s veřejným ochráncem práv¹ by se mohla stát spolupracujícím subjektem v těchto věcech a mohla by se jako nezávislý externí účastník na šetření ochránce podílet. S metodou situačního testování mají totiž pracovníci Vaší organizace již zkušenosti a v problematice diskriminace se navíc dobře orientují. Paní L. s navrženým postupem řešení souhlasí a očekává, že ji v nejbližší době budete buď Vy, nebo Vámi určený pracovník pobočky Vaší organizace v Ústí nad Labem, kontaktovat. Veškeré kontaktní údaje naleznete v dokumentech, které Vám zasílám v příloze k tomuto dopisu. Jedná se o kopii veškerých podkladů, které má ochránce v tuto chvíli k dispozici a které jsou založeny ve spisu vedeném pod spisovou značkou uvedenou v záhlaví tohoto dopisu. Tímto Vám tedy postupuji veškeré podklady s tím, že Vámi získané důkazy a podklady budou využity v zahájeném

¹ Memorandum o spolupráci mezi ochráncem a Poradnou je již připraveno k podpisu

šetření a ochránce je vyhodnotí ve své zprávě o průběhu, resp. výsledku šetření, v níž bude konstatovat zjištění či nezjištění diskriminace. Další postup ve věci bude ochránce s Vámi a paní L. konzultovat.

Budu rád, když mě o průběhu situačního testování budete informovat, pokud to uznáte za vhodné a účelné. Po jeho skončení budu očekávat písemnou zprávu o jeho výsledku (včetně důkazů).

V případě potřeby či jakýchkoliv dotazů můžete kontaktovat buď přímo mě, nebo právničku oddělení rovného zacházení Kanceláře veřejného ochránce práv Mgr. Zuzanu Ondrůjovou, která je pověřena přípravou podkladů v této věci, na tel. č. 542 542 363 nebo e-mailem na adrese zuzana.ondrujova@ochrance.cz. Jsme připraveni se tomuto případu v součinnosti s Vámi plně věnovat.

Velice Vám děkuji za spolupráci a zůstávám s pozdravem

Mgr. Petr P o l á k
vedoucí oddělení rovného zacházení

Příloha
Kopie spisu